



Petri Cvnæi de Repvblica Hebræorum Libri III

Cunaeus, Petrus

Lvgd. Batavor., 1632

Cap. VII. De vatibus, deque divino afflatu. De Elia. An vates furore correpti,
& mentis impotes fuerint, cum futura canerent? Montani dogma, &
mulierculæ fanftica, quas instruxit ille. De Delphicis ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65527](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65527)

modo si invitet, sed etiam si supplicet, cogi. Primum experimentum tenacissimi propositi datum sub Tiberio est. Sed tunc id modo agebatur, uti in urbe locarentur statuar. & cito destitit praefectus, cum non poterat hoc, uti erat coeptum, pertendere. Mox Caius etiam inferri templo voluit, & recusantibus minitatus extrema est. Accessit tandem numinis caeleste auxilium. quippe Petronius, qui provinciam tenebat, nuntium de Caii morte multo ante accepit, quam eas literas, quae tribus mensibus ante scriptae, excidium jubebant sacrae gentis. Et sane significaverant hoc Caio Iudaei, malle se cum urbe penitus deleri, quam admittere, quod foret contra edictum divinae legis. Tanta cupido gloriosae mortis non in proceribus modo, sed in plebe quoque, atque in mulierum apparuit sequiore sexu.

CAPVT VII.

De vatibus, deque divino afflatu. De Elia. An vates furore correpti, & mentis impotes fuerint, cum futura canerent? Montani dogma, & muliercula fanatica, quas instruxit ille. De Delphicis vatibus, deque impostura, & artibus, quae illis in usu. Ficta cum numine

II.
lla simula
mpli sunt.
a Roma
adeo gra
c dicit. At
n vides.
rori illud
ia numi
Mosaicis
n vera
em ido
Quan
gis reus
qui capi
Colochi
ilistino
ei, qua
da fue
lienige
m ad
Roma
r, uti
Sub
s non
icam
ii re
qui
tur.
cto
im
non
odo

mine colloquia. Hæreticorum veteres doli: & de Valente Arrianorum dnce. De Esaia, deque Ieremia. Iudeorum vesana opinio, Daniele vatum non esse annumerandum. Inutilis aliorum contentio super ea re. Crætetis affectata pauperies. Eliæ & Ioannis Baptistæ comparatio.

DVabus rebus, ante Messæ adventum, ad recta compellebatur sacer populus; legum sanctionibus, & oraculorum terrore. Itaque potissimum sacri codicis partem cum edicta Moisaica, tum vatum scripta occupavere. In divi Lucæ Evangelio dicitur divi cuidam purpurato, *Habent Moſen & prophetas. illos audiant.* Ac de legibus quidem antea dissertatio nobis fuit, nunc postulare res ipsa videtur, uti etiam de vatribus aliquid dicamus. Vates ii erant, qui iram numinis peccanti populo denuntiarent; quique miracula ederent, & futuros rerum prædicarent eventus. Inter vates insigniter eluxit sanctitas & celsa quædam virtus Eliæ, qui, uti Deum totum admitteret, hominem exuerat: & cum in desertis locis duram atque asperam ageret vitam, ad civium cœtus non adibat, nisi ut corrigeret, Eliæ vaticinia plera-

ple
cile
Reg
lum
illu
No
nu
ata
Ha
lib
mu
no
fac
ca
pr
est
qu
qu
pe
qu
cu
tra
hæ
me
pra
cul
ca
res
mi
uf
qu

pleraque, cujus generis fuerint, difficile dictu est. pauca duntaxat in libris Regum sunt, sed quæ de Messia nullum perhibent testimonium. Scripta illius, si quæ fuere, Achabus suppressit. Non enim extant in manibus hominum. Cæteri ferme, quos sequens tulit ætas, oracula sua literis consignavere. Habent autem eorum libri tam infallibiles prædictiones earum rerum, quæ multis post seculis contigerunt, uti non alio argumento magis defendi sacra scripturæ debeat divinitas. Non ea scientia constare studiis, arte, aut præceptis potuit. quicquid dictum illic est, à numinis instinctu fuit. Zacharias quidem, Daniel, Ezechiel, quid aliud, quam cœli commercia habebant? Sæpe inter angelos esse se cernunt, loquuntur cum iis, populorum fata discunt. Ad summam, vere illis contigit, transilire mortalitatem suam. Atque hæc causa est, cur in libris eorum, sermo numinis ad eos ferme cum hac præfatione sit, *Audi, fili hominis.* periculum enim erat ne insolescerent, & caducæ sortis suæ fierent immemores. quicquid leve atque inane in animis est, inter res tantas atque tam inusitatas, sese extollit. Cæterum neutiquam est existimandum, fuisse vatum

men-

veteres
 m duce.
 daorum
 ibus non
 aliorum
 effectata
 Baptista

 dven-
 sacer
 ora-
 imam
 a Mo-
 avere.
 diviti
 sen &
 egibus
 s fuit.
 r, uti
 s. Va-
 ccan-
 nira-
 radi-
 niter
 virtus
 nitte-
 n de-
 age-
 adi-
 cinia
 lera-

mentem extra se raptam, plane uti im-
 pos sui esset, atque ut ipsi ea nescirent,
 quæ loquerentur. *Spiritus vatum, ipsis
 subiectus est,* ait divus Paulus. quod se-
 cus esset, si frænos morderet, & re-
 ctorem suum raperet, ferretque extra
 rerum terminos. Celebre est illud Mel-
 siæ, *Multi vates cupierunt videre quæ vi-
 detis, & non viderunt; & audire, quæ
 auditis, & non audiverunt.* Sane desi-
 derare non potuissent, quæ penitus
 ignorabant. Res quidem præsentis
 oculis cernuntur: quod illis non con-
 tigit. at futuras mente intuiti sunt.
 Ioannem omnibus prophetis maio-
 rem ideo prædicavit Lucas, quod,
 quem cæteri venturum cognovere, il-
 le digito monstravit coram, dixitque,
Hic est. Hoc unum discrimen est. non
 ecstasis in illis, non animorum aliena-
 tio raptusve fuit. Montani delirium
 olim hoc fuit, quod ille obtrudere
 mortalibus nitebatur, uti fraudibus
 suis nubem objiceret. Maximillam
 enim & Priscam, mulierculas insanas
 & bacchantes, velut in scenam addu-
 xit, quæ in illo mimo partes secundas
 tractarent. Furere, & in compositis
 motibus agitari, eorum est, quorum
 os rabidum fatigat impurus genius,
 domatque corda & fingit premendo.
 Et si

Et
 bu
 go
 in
 re
 ct
 cis
 pe
 ne
 &
 co
 ni
 &
 ta
 ja
 ri
 m
 ne
 ex
 cu
 fi
 tr
 th
 ru
 so
 eu
 M
 re
 te
 ta
 p

Etſi huiusmodi homines ſane omni-
 bus ſeculis pauciores fuere, quam vul-
 go creditum eſt. Dolus plerumque, &
 impoſtura fuit. facile ſub perſona fu-
 ror ſimulatur: facilius quidem profe-
 cto, quam mens ſana. Vatis Delphi-
 cis quaſtui erant animi hominum ſu-
 perſtitione capti. Habebant per om-
 nem Græciam emiſſarios ſuos, qui res
 & fortunas cuiusque diſcerent. mox
 conſulti, reſpondebant cuique conve-
 nientia. Inerant tamen diſtis latebræ,
 & poterat eventibus interpretatio ap-
 tari. Marcus Tullius, cum diſputat cur
 jam pridem Pythii Apollinis ceſſave-
 rint oracula, cauſam adfert veriſſi-
 mam, quia minus eſſe creduli homi-
 nes cœpiſſent. Nam quod vetuſtate
 extinctam vim loci dicant, nihili eſſe,
 cum nulla vetuſtas vim divinam con-
 ficiat: ac Demoſthenem vero, ante
 trecentos annos recte iſtud dixiſſe, *Py-
 thium Φιλωπίδην*. Non pluris fue-
 runt Ammonis reſponſa, Prænesti-
 næ ſortes, & alia de hoc genere. Atque in
 eundem ordinem igitur adſcribimus
 Montani inſanas fœminas. Fuere hæ-
 reticis nimium uſitatae iſtiusmodi ar-
 tes. Qui opinionum fingunt porten-
 ta, nunquam illis bene procedit ince-
 ptum, niſi advocetur ex machina

Y

Deus

Deus. Arrianorum dux Valens, postquam persuaserat Constantio, fuisse sibi cum angelo sermonem, altius dehinc semet extulit, principisque abusus simplicitate ad sua libita est. Sed facestant illi. non enim id nunc agebamus. Inter eos vates, qui de Messia scripsere, perquam disertus est Elaias. oratio ejus erudita ubique, & majestatis plena, facile ostendit, qua esset natus origine. Vir enim nobilissimus, & principum consanguinitate clarus, artes omnes scientiasque didicerat, quibus ingenia ad magnæ fortunæ cultum excitantur. Liber autem ejus non tam vaticinia continere, quam Evangelia videtur. Res esse pridem gestas, non futuras, putes. Ieremiæ omnis majestas posita in verborum neglectu est. adeo illum decet rustica dictio. multa ille effatus in Assyrios est, quos identidem per columbam designavit. quippe fuerat hoc Semiramidis *סֵמֶרַמִּיזִיז* *symbolum*, uti erudite censuit autor Iudæus, cujus liber *סֵפֶר דְּבָרֵי הַנְּבוֹנִים* extat hodie. Cæterum, vaticinandi virtute nemo præ Daniele est. docet enim quo tempore sit venturus Messias, & regum edisserit sequentium seriem, annosque numerat; &, ne quid desit, etiam prænuntia addit signa. Quæ

Quæ omnia eiusmodi sunt, uti Porphyrius, cui studium fuit isthæc eludere, nesciverit quo se verteret. quippe arguebat eum manifesta rerum fides. igitur ad calumniandum redactus est. quod ipsum adeo frigide fecit, uti cordatis hominibus gravedinem moverit & tussim. Defricanda hic nobis paulisper Iudæorum insulitas est. Prodidit jam olim sanctissimus Hieronymus, Daniele ab illis non inter vates, sed hagiographos poni. Mea sic est ratio, & sic animum induco meum, esse hoc ab illis perquam inepte factum; siquidem hercle tot & tam illustria sunt illius viri vaticinia. Et nuper quidem hæc res disceptandi causam dedit viris duobus hac ætate eruditissimis, cum vatem unus esse, alter haud sic sensisse Iudæos assereret. Quæ profecto contentio non est tanti. Ego, non quid fecerit olim vesana gens verporum, sed quam recte fecerit, id vero exquirendum arbitror. Quid autem affertur tandem, cur hoc laudemus? Ratio quidem aut causa nunquam à Iudæis exposita est. aut, si est, legisse me non memini nunc. At divinatur tamen, & conjectura fit, ut in re crepera. Nempe, audio, quia in aula atque in regum cultu ætatem egit: quia po-

Y 2

liticus

liticus fuit, & vatem professus non est. Atqui nec professus hagiographum est. Et cur igitur illum hagiographis adscribere? Vtique hoc friget. Iam vero, quæ res vetet eundem amicitia principum florere, & simul vatem agere, nondum intelligo. Ipsi Rabbini, Iudæorum columina, vulgo illud ajunt, *אין הנבואה שורה על אדם עשיר* *Prophetiam non recubare nisi super divitem.* itaque suo se gladio confodiunt. & nos scimus, Davidem olim, aliosque, qui summum imperium tenebant, res futuras sacro afflatu cecinisse. Miseros vero vates, si nominis huius honorem nemo tulit, nisi qui cum baculo aut pera ambularet. Apud Aristotelem Crates, ambitiosus sapientiæ affectator, paupertate & fordidibus gloriatur illis verbis, *ὄσον οἶδα, πύρην δύναμιν ἢ λίαν ἔχει, φέρμων τε χοίνιξ.* *habet nescio quam vim pera, & lupinorum modius.* mendose profecto, me iudice. etsi ille veritus est peram quoque illam carmine celebrare, flexis leviter ad eam rem versibus Homericis, quibus nobilitata Creta est,

Πύρη τις γαῖ' ἐστὶ μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι
τύφῳ,
Καλὴ καὶ πείρα, ὡς ἴρις, ἔδ' ἐν
ἔχουσα.

Pera

*Pera est tellus quadam in medio nigri
fumi sita,*

*Pulchra, pinguisque, & undique ma-
dida, sed nihil habens.*

scilicet, quasi illuvies sapientiam gi-
gneret, aut bonam mentem. pluris
erat una Creta, quam ter mille peræ.
Sed nobis fas haud est inter seria joca-
ri. Illud iteramus, solennia delirasse
Iudæos, cum Daniele ex eo ordine
eximerent, quem ille maxime hone-
stat. Nunc ad propositum reverta-
mur. Vaticinatus est Daniel in exilio
Babylonico, quemadmodum & Za-
charias, Aggæusque, &, qui postre-
mo hos sequitur, Malachias. Qui vi-
ri ubi decessere, omnino vaticinandi
illa vis apud Iudæos cessavit. donec
tandem Ioannes Baptistes prodiit,
qui Malachiæ longo sed intervallo
proximus fuit. Is simul & vatum ul-
timus extitit, & euangelisantium pri-
mus. Vatem certe fuisse, significatum
est verbis cantici, quod apud Lucam
pater grandius ore mortali sonat, κη
σὺ παῖδ' ὄν ἀεφίτης ὑψίστης κληθί-
ση. ἀεπορδύση γὰρ ἀεὶ ἀεθώπυ
κρείς, ἐτοιμγίση ὁδὸς αὐτῆς. Tu ve-
ro, fili, propheta altissimi vocaberis. Eris
enim Domini anteambulo, uti viam illi
pares. Extat Malachiæ oraculum in

hæc verba editum, *Mittam vobis Eliam prophetam, antequam veniat dies Iehovæ maximus & verendus.* Eliam illum optimus oraculorum interpretes Messias non esse alium, nisi Ioannem, indicavit. Est autem alteri alterius nomen commodatum à vate, propter summam, quæ inter utrosque est, similitudinem. Cinctura & vestis eadem fuit. Iesabelem ille, hic Herodiadem offenderat libertate increpationis. Vasta ambo & inculta loca, procul à mortalium profana multitudo, habitare: plane uti profectum ab illis videatur pium & laudabile veterum Eremitarum propositum. Adde, quod idem numinis afflatus, & eodem pacto utrumque inflammavit. Neque illud vane dictum ab angelo est, *in virtute Eliæ venturum.* Messias quidem, cum in monte quodam, discipulis coram, in cœlestem quendam habitum se indueret, Eliam ad familiarem sermonem adhibuit. id quod apprime gloriosum fuit. cæterum, qui Ioanni datus ab eodem honos est, haud minor erat. negat enim quenquam hominem natum esse, qui eum antecelleret. Ita ille acerrimus rerum iudex luculentum dedit testimonium ei homini, qui natus erat quidem omnium ultimus, sed

se
q
er
ce
p
d
e
h

sed tamen vaticinari ante cœperat, quam natus esset: qui integritatis exemplar fuit, totus innoxius, totus sacer: denique, cujus apud sepulcrum Paula, fœmina sanctissima, vidit quondam dæmones cruciari. Hieronymo enim, qui illud indubitanter affirmat, haud deroganda fides est.

CAPVT VIII.

De Cabala, sive, de lege, quæ scriptis mandata non est. Quo pacto ressecandi sint nodi, qui in locis parallelis latent. Quam sobrie utendum sit anagogis & mystica interpretatione. De Iudæis Karraitis, quorum factio præ cæteris cordata est, & fugitans ineptiarum. De opibus eorum.

Legem Iudæi duplicem habent. quarum altera scriptis mandata, altera autem verbis duntaxat edita quondam est. Et de ea quidem quæ scripta est, pauca quædam, quæ offerebant se nobis antea, retulimus. Superest Lex altera, hoc est, Cabala, sive ea doctrina, quæ licet à summo numine tradita sit, tamen in tabulas relata non est, ob hanc causam, uti plebs Iudæica, quæ tunc adhuc rudimentorum decurrebat spatia, arcanos sacrorum